

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av en hovrättsdom – vapenbrott, ringa brott

Klagande

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Motpart

CS

Ombud och offentlig försvarare: advokaten SS

Överklagade avgörandet

Göta hovrätts dom den 11 april 2022 i mål B 2188-21

Yrkande

Jag yrkar att CS ska dömas för vapenbrott, ringa brott, även enligt åtalpunkten 1.2 och att påföljden ska bestämmas till 60 dagsböter om 90 kr.

Frågan i målet

Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen uttalar sig om en s.k. Brocock-revolver, som i och för sig är avsedd att användas som luftvapen men som utan modifiering går att använda med skarp ammunition, omfattas av undantaget för tillståndsplikt enligt 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67).

Bakgrund

CS åtalades för vapenbrott, ringa brott, i två fall bestående dels i olovligt innehav två burkar tillståndspliktig pepparsprej och dels i olovligt innehav av en tillståndspliktig revolver.

Tingsrätten, som dömde CS för två fall av vapenbrott, ringa brott och bestämde påföljden till 60 dagsböter om 90 kr, uttalade i sin dom såvitt nu är ifråga bl.a. följande.

Åtalpunkten 1.2 - revolvren

Det är utrett att CS har innehaft revolvern och att han i och för sig har saknat tillstånd för det. I NFC:s protokoll över vapenundersökningen har vidare antecknats bl.a. följande. Revolvern är avsedd att skjuta ut luftvapenkulor i kaliber .22 (5,5 mm) med patroner trycksatta med luft av typen ”BROCOCK TAC – Tandem Air Cartridge”. Vid provskjutningar hos NFC har det gått att använda krutladdade knallpatroner som drivladdning. Resultatet har gett högre projektilhastigheter och därmed avsevärt ökat anslagsenergin, varför denna typ av vapen enligt NFC är att betrakta som tillståndspliktiga vapen som omfattas av vapenlagens bestämmelser. Den aktuella revolvern har inte provskjutits utan det bedöms utifrån NFC:s uppfattning att den inte omfattas av undantagen gällande bl.a. luftvapen med begränsad effekt samt vad som troligen är spår av krutrester på revolvern som kan visa på att den använts med krutladdade patroner. Revolvern omfattas därför av vapenlagens bestämmelser och är enligt samma lag tillståndspliktig.

CS har invänt att NFC inte kan ha gjort en bedömning av den aktuella revolvern. Det stämmer inte att revolvern är en ”22:a” utan den är 4,5 mm. Det finns ingen luftpistol om 4,5 mm som är licenspliktig. Revolvern har inte modifierats, vilket krävs för att den ska kunna avfyras med krutladdade knallpatroner. Det finns ingen effektbegränsning – i originalskick används handpump, där man pumpar in komprimerad luft. Icke modifierad går det inte att skjuta med revolvern så att anslagsenergin överstiger 10 joule vilket är gränsen för luftpistoler. I originalskick skulle trumman gå sönder till följd av trycket för det fall man försökte använda krutladdade knallpatroner.

Tingsrätten anser att utredningen i målet ger vid handen att revolvern visserligen är sådan att den är avsedd att användas med patroner trycksatta med luft av ovan nämnda typ, men att det rörande luftvapen av nu aktuell typ också går att använda krutladdade knallpatroner utan att luftvapnet modifierats. Det finns heller inget skäl att ifrågasätta NFC:s utlåtande att möjligheten att använda sådana krutladdningar avsevärt ökar anslagsenergin och att luftvapen såsom den i målet aktuella revolvern därmed är att betrakta som tillståndspliktiga vapen. Vad CS har uppgett förändrar inte den bedömningen. Genom att inneha revolvern utan tillstånd har CS således gjort sig skyldig till vapenbrott. Även om CS uppgett sig ha god kännedom om skjutvapen anser inte tingsrätten det bevisat att han har haft uppsåt till att begå gärningen. Han får dock anses ha förfarit oaktsamt. Åtalet är styrkt även i denna del. Brottet ska rubriceras som ringa.

Efter att CS överklagat tingsrättens dom med yrkande om att han skulle frikännas och att beslagen skulle hävas beslutade hovrätten att inte meddela prövningstillstånd.

CS överklagade hovrättens beslut till Högsta domstolen, som i beslut den 4 juni 2021 (mål nr Ö 4716-20) meddelade prövningstillstånd och tillstånd till målets prövning i hovrätten med följande motivering.

Målet rör avgränsningen av det straffbara området i fråga om effektbegränsade luftvapen. Också frågor om förutsebarhet och legalitet kan aktualiseras. Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt.

Hovrätten har nu ogillat åtalet enligt åtalspunkten 1.2 och uttalar i sina domskäl därvid följande (domen s. 6 f.).

Innehav av revolver (åtalspunkten 1.2)

Enligt vapenlagen är vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler *kan* skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel att anse som skjutvapen (1 kap. 2 § vapenlagen). Genom utredningen står det klart att den aktuella revolvren kan skjuta ut projektiler och som tingsrätten angett är revolvren ett skjutvapen som omfattas av vapenlagens bestämmelser.

Utgångspunkten är att det krävs tillstånd för att inneha skjutvapen. Tillstånd krävs däremot inte för den som fyllt 18 år om vapnet har begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen (effektbegränsade vapen) samt att vapnet är ett kolsyre-,luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskjutning (se 2 kap. 1 § vapenlagen). I 11 kap. 1 § b vapenlagen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 § samma lag. Av 1 kap. 2 § vapenförordningen (1996:70) följer att ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen ska anses ha sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 1 § vapenlagen om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 10 joule.

Genom den skriftliga utredningen och MÅs uppgifter är det utrett att det vapen som CS innehåft är ett luftvapen, kaliber .22/5,5 mm. Vapnet är avsett för att skjuta särskilda tryckluftspatroner. NFC har dock bedömt att vapnet inte enbart kan ses som ett luftvapen och att det av den anledningen inte omfattas av undantagsbestämmelsen avseende effektbegränsade vapen. Detta mot bakgrund av att vapen av aktuell konstruktion genom försök har visat sig kunna skjuta ut projektiler med hjälp av krutladdningar.

Undantagsbestämmelsen om effektbegränsade vapen i 2 kap. 1 § vapenlagen omfattar vissa typer av vapen. Utifrån hur bestämmelsen är utformad bör enligt hovrättens mening utgångspunkten vid bedömningen av om ett vapen är av den typ som faller in under bestämmelsen vara vad

vapnet är avsett för. Att vapnet kan användas på annat sätt bör inte ha någon avgörande betydelse vid denna bedömning. CS vapen är ett luftvapen som är avsett för att brukas med särskilda tryckluftspatroner. Vapnet har inte manipulerats och det har inte framkommit att det använts på annat sätt än det varit avsett för. Hovrätten finner därför att det aktuella vapnet är ett vapen av sådan typ som avses i undantagsbestämmelsen avseende effektbegränsade vapen.

Avgörande för bedömningen om tillstånd krävs för att inneha aktuellt vapen är om vapnet har sådan begränsad effekt som beskrivs i 2 kap. 1 § vapenlagen. CS vapen har inte provskjutits för mätning av anslagsenergin. NFC har utfört tester med liknande revolverar med trumma av samma slag som CS vapen. På ett avstånd om fyra meter mättes hastigheten för projektilen vid försöken till 249 m/s, vilket motsvarar cirka 28 joule. Vid testet sprack den använda kammaren i trumman. Utifrån de uppgifter som MÅ lämnat är det oklart om vapnet vid testerna föregåtts av någon manipulation eller handhavande för att få det att fungera. Utredningen ger inte stöd för att CS vapen har manipulerats eller använts på annat sätt eller med annan ammunition än det var avsett för. Mot bakgrund av de uppgifter som framkommit rörande de tidigare utförda testerna är den presenterade utredningen inte tillräcklig för att dra några säkra slutsatser avseende effekten för det vapen som CS innehåft. Hovrätten finner därför att det inte är visat att det aktuella vapnet hade en anslagsenergi överstigande 10 joule. Innehavet har därmed inte varit tillståndspliktigt och CS ska inte dömas för vapenbrott avseende revolvern.

Målet i sak

Enligt 1 kap. 2 § vapenlagen definieras skjutvapen som ett vapen med vilka bl.a. kulor kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel. Av 2 kap. 1 § vapenlagen framgår att tillstånd såsom huvudregel krävs för att inneha skjutvapen. I 2 kap. 1 § andra stycket finns ett undantag för effektbegränsade vapen om vapnet är ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen avsett för målskjutning. Ett sådant vapen får innehas utan tillstånd av den som är över arton år. Ett effektbegränsat vapen är enligt 1 kap. 2 § vapenförordningen ett vapen som fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än tio joule.

Det vapen som är aktuellt i målet är en luftrevolver, kaliber .22/5.5 m.m. Vapnet som tillhör en vapentyp som populärt brukar kallas vapen av Brocock-typ är avsett för att avfyra luftvapenprojektiler som laddats i s.k. TAC-patroner (TAC är en förkortning för Tandem Air Cartridge). NFC har den 5 april 2022 upprättat informationsbladet "Vapenlagens tillämpning på vapen av Brocock-typ" (bifogas). Av informationsbladet framgår att vapen av Brocock-typ har en konstruktion som i stort överensstämmer med konstruktionen hos konventionella skarpa skjutvapen. I princip skiljer sig endast dess trumma i jämförelse med en vanlig skarp revolver. Det framgår vidare av informationsbladet att TAC-patronen som vapnet laddas med trycksätts med hjälp av en luftpump eller tryckluftsbehållare. När vapnets lagstift slår fram på hylsbotten på patronerna öppnas en ventil i patronens framkant

och projektilen skjuts ut genom vapnets pipa. Krutdrivna patroner kan emellertid skapas relativt enkelt genom att TAC-patronen görs om. Det finns också en sorts instickspatron/adapter som kan laddas med skarpa kulpatroner i kaliber .22. Instickspatronen/adaptern placeras i Brocock-revolvernens trumma. När vapnet avfyras slår vapnets slagstift fram och träffar bottendelen i instickspatronen/adaptern, vilken har ett eget ”slagstift” som slår mot patronens botten. I och med detta initieras patronen och patronens kula skjuts ut genom vapnets pipa.

NFC:s bedömning är att vapen av Brocock-typ inte omfattas av undantaget om tillståndsplikt för effektbegränsade vapen eftersom de även kan laddas med krutdrivna patroner och utskjuta projektiler på samma sätt och enligt samma princip som konventionella skarpa vapen. Om NFC:s bedömning är riktig saknar anslagsenergin betydelse för tillståndsplikten.

Jag delar NFC:s bedömning att vapnet inte omfattas av undantaget för luftvapen. Att ett Brocock-vapen i och för sig marknadsförs som ett luftvapen och primärt är tillverkat för att skjuta luftladdade patroner saknar betydelse när vapnet även, utan någon som helst modifiering, kan laddas med krutdrivna patroner. Det ska härvid särskilt noteras att det framgår av vittnesförhöret med forensikern MÅ att denne provskjutit det aktuella vapnet med skarp ammunition i en sådan instickspatron/adapter som nämns ovan och att vapnet då fungerat. Det ska också poängteras att det – till skillnad från andra luftvapen – inte är vapnet i sig utan ammunitionen som är trycksatt med luft. Vapnet är i sig konstruerat som vilket konventionellt vapen som helst och går att användas som ett sådant, förutsatt att rätt ammunition finns tillgänglig.

Det bör också framhållas att vapen av den typ som nu är aktuell kan vara livsfarliga. Hovrätten över Skåne och Blekinge har i dom den 14 december 2021 (mål B 3223-21) dömt en person för försök till mord då han skjutit målsäganden med minst tre skott. Vapnet som användes vid skjutningen var en revolver av Brocock-typ laddad med modifierade TAC-patroner. Innehavet av revolvern bedömdes i det fallet som grovt vapenbrott.

Det är således min uppfattning att det aktuella vapnet är tillståndspliktigt. CS, som utan tillstånd innehaft vapnet, har därför (av oaktsamhet) gjort sig skyldig till vapenbrott, ringa brott. Påföljden bör, med beaktande av att CS även ska dömas för vapenbrott, ringa brott, bestående i olovligt innehav av två burkar pepparsprej, bestämmas till 60 dagsböter om 90 kr.

Prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Överåklagaren Mikael Björk vid Utvecklingscentrum (arbetsställe Malmö), som inom Åklagarmyndigheten ansvarar för rätts- och metodutveckling när det gäller bl.a. vapenbrott, har i en framställning till riksåklagaren om att domen bör överklagas anfört bl.a. följande.

Den rättsfråga som är av intresse att få prövad av Högsta domstolen är om ett vapen som i och för sig är avsett att användas som ett luftvapen men som också, utan modifiering, går att använda med skarp ammunition omfattas av undantaget för tillstånd i 2 kap. 1 § vapenlagen. Göta hovrätt har kommit fram till att det avgörande vid bedömningen är vad vapnet är avsett för. NFC, som är statens expertmyndighet, anser till skillnad från hovrätten att vapentypen är tillståndspliktig eftersom vapnen också kan användas med skarp ammunition. Underrättspraxis på området är mager men i de domar jag har tagit del av synes domstolarna – till skillnad från Göta hovrätt – ha utgått från NFC:s bedömning.

Mot bakgrund av att domstolarna gjort olika bedömningar och att vapnen uppenbarligen kan vara livsfarliga (se Hovrätten över Skåne och Blekinges dom som nämns ovan) finns det behov av ett vägledande uttalande från Högsta domstolen.

Målet framstår som renodlat och lämpar sig väl för en prövning i Högsta domstolen. Högsta domstolen meddelade dessutom prövningstillstånd i hovrätten i aktuellt ärende eftersom det var av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövades av högre rätt (Högsta domstolens mål nr Ö 4716-20).

Utvecklingscentrum har i sin framställan, utöver den ovan nämnda domen av Hovrätten över Skåne och Blekinge, pekat på följande domar där vapen av samma typ som den nu förevarande ansetts tillståndspliktiga.

Göta hovrätt har i dom den 28 januari 2022 (mål B 262-21) förverkat ett antal revolverar av Brocock-typ eftersom hovrätten, liksom tingsrätten, menade att vapnen med hänsyn till sin konstruktion var tillståndspliktiga.

Lunds tingsrätt har i dom den 25 november 2020 (mål B 5353-19) bedömt att en revolver av Brocock-typ inte omfattades av undantaget för luftvapen eftersom det av vapenundersökningen framgick att revolvern med hjälp av omgjorda TAC-patroner också kan avlossa projektiler med hjälp av krutladdningar.

Helsingborgs tingsrätt har i dom den 5 februari 2018 (mål B 5762-17) dömt en person för vapenbrott vid innehav av ett vapen av Brocock-typ. I det fallet var revolvern laddad med en instickspatron som möjliggjorde skarpa skott. Enligt tingsrätten fungerade luftrevolvern tillsammans med instickspatronen som ett ”skarpt” skjutvapen och omfattades därför inte av undantaget för luftvapen.

Jag instämmer i Mikael Björks och Utvecklingscentrums uppfattning och vill för egen del tillägga följande.

Genom vapenlagens bestämmelser är såväl innehav som bruk av vapen underkastad sträng kontroll. Huvudsyftet med kontrollen är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen. Av särskild betydelse är också strävan att förhindra att vapen används i brottslig verksamhet. (Se prop. 1995/96:52 s. 26.). Att som hovrätten i ett fall som detta bedöma ett vapens tillståndsplikt efter vad vapnet är avsett att användas för och därvid inte beakta vad vapnet kan användas till måste anses stå i strid med lagstiftarens avsikt.

Sammanfattningsvis är det enligt min uppfattning av stor vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar mitt överklagande.

Bevisning m.m.

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och med mina synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall prövningstillstånd meddelas.

Petra Lundh

My Hedström

Bilaga

Informationsblad från NFC

Kopia till:

Utvecklingscentrum

Åklagarkammaren i Linköping (AM-172833-19)

Assistentåklagaren Emilie Engström